

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ОЦІНЮВАННЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЙ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ І КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЇ ЗБЕРІГАННЯ І ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА РІВНЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМАНСЬКОМУ НУС

Метою моніторингу було вивчення відповідності організації освітнього процесу очікуванням науково-педагогічних працівників. Дослідження було спрямоване на виявлення проблем, що виникають під час освітньої діяльності з метою їх попередження чи усунення та удосконалення навчально-методичного супроводу освітнього процесу з метою раціональної оптимізації освітньої програми наближеної до потреб викладацької аудиторії.

Анкетування щодо відповідності якості навчання очікуванням науково-педагогічних працівників проводилося шляхом on-line анкетування протягом лютого-березня 2020 року. Учасники анкетування – 24 науково-педагогічних працівники (далі – НПП) кафедри технологій харчових продуктів і кафедри технології зберігання і переробки зерна (професор – 1 особа, доцент – 13 осіб, старший викладач – 6 особи, викладач – 4 особи). З метою об'єктивності збору даних, анкетування проводилось анонімно та виключно на добровільних засадах.

На запитання «Як Ви оцінюєте рівень організації освітнього процесу в Уманському НУС?» 41,7% респондентів зазначили, що високо, 45,8% – достатньо, 12,5% – задовільно (рис. 1).

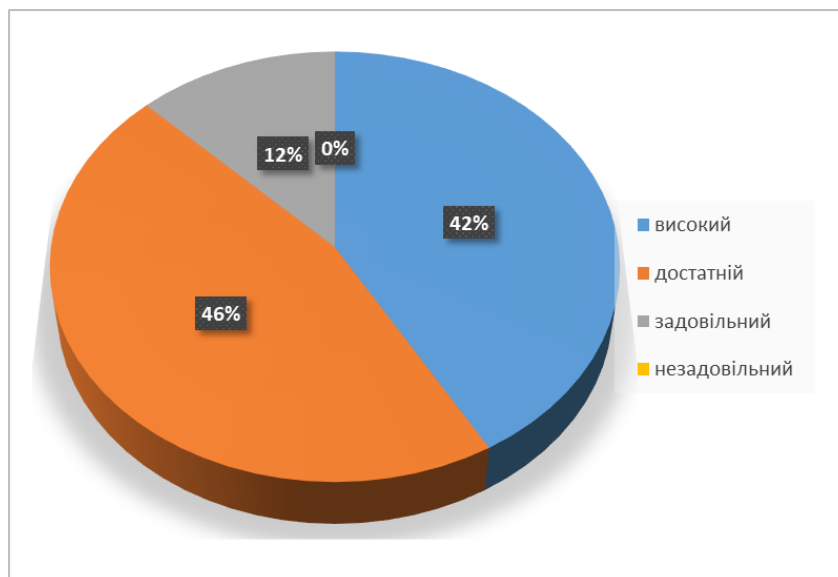

Рис.1. Оцінка рівня організації освітнього процесу (у відсотках)

На питання анкети «Вкажіть, які фактори, на Вашу думку, вдосконалюють освітній процес?» викладачам пропонувалось обрати відповідь з наступного переліку (кількість виборів не обмежувалася). Узагальнені результати по другому питанню відображені у таблиці 1.

За результатами опитування перші дві позиції отримали наступні фактори: впровадження нових або корекція існуючих навчальних програм з урахуванням

думок студентів та роботодавців (обрали 75,0% опитаних), поліпшення організації практики за спеціальністю (62,5%), важливим також є збільшення комп'ютеризації освітнього процесу (16,7%).

Таблиця 1

Фактори, які вдосконалюють освітній процес

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
Впровадження нових або корекція існуючих навчальних програм з урахуванням думок студентів та роботодавців	18	75,0
Поліпшення організації практики за спеціальністю	15	62,5
Розширене використання в освітньому процесі персональної навчальної системи викладача Moodle	3	12,5
Збільшення комп'ютеризації освітнього процесу	4	16,7
Удосконалення форм контролю	2	8,3
Розширення обсягу платних послуг для працюючих студентів	0	0

Основними серед факторів, які, на думку викладачів, сприяють підвищенню інтересу студентів до навчання, було визначено впровадження нових методів навчання (70,6%) та зацікавленість викладачів в успіхах студентів і підвищення професіоналізму викладачів (відповідно по 33,3%). Результати відображені у таблиці 2.

Таблиця 2

Фактори, які сприяють підвищенню інтересу студентів до навчання

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
Впровадження інноваційних методів навчання	17	70,6
Зацікавленість викладача в успіхах студентів	8	33,3
Підвищення професіоналізму викладачів	8	33,3
Навчання за індивідуальними планами	2	8,3
Удосконалення розкладу	1	4,2
Поліпшення забезпеченості навчально-методичною літературою	2	8,3
Зменшення обсягу навчального навантаження	2	8,3

У наступному питанні анкети «Які проблеми якості освітнього процесу, на Вашу думку, потребують першочергового вирішення?» пропонувалось здійснити вибір із запропонованого переліку або надати свій варіант відповіді. Отримані результати відображені у таблиці 3.

Таблиця 3

Проблеми якості освітнього процесу, які потребують вирішення

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
Стан та оснащення навчальних аудиторій	7	29,2
Незручний розклад	0	0
Ведення документації у надмірному обсязі	17	70,8
Надмірне навчальне навантаження	1	4,2
Можливості міжнародної, міжуніверситетської мобільності	8	33,3
Низький рівень організації самостійної роботи студентів	4	16,7
Врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів	7	29,2
Налагодження комунікацій між структурними підрозділами Університету	3	12,5

Перше місце серед актуальних для першочергового вирішення проблем, з великим відривом (майже удвічі у порівнянні з другим місцем), посіла проблема ведення документації у надмірному обсязі, на цю проблему вказують 70,8% опитаних.

Друге місце серед проблем, які потребують вирішення, – це можливості міжнародної, міжуніверситетської мобільності (33,3%), третє місце посіли проблеми стану та оснащення навчальних аудиторій та врахування в освітньому процесі запитів усіх груп стейкхолдерів (відповідно по 29,2%). Важливою для вирішення є проблема низького рівня організації самостійної роботи студентів (16,7%).

Багатьма респондентами відмічається звантаженість викладача надмірним обсягом документації. Дійсно, що при порушенні балансу навантаження з різних видів робіт (наукової, виховної, навчальної, методичної, суспільної) викладачам доводиться обмежувати наукову роботу на користь інших видів робіт.

Другий блок анкети досліджує роботу зі студентами щодо ефективності методів педагогічного стимулювання самостійної роботи. Питання, які стосуються самостійної роботи студентів та труднощів у її виконанні, узагальнені у таблиці 4.

На думку науково-педагогічних працівників основні труднощі, які виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи пов'язані, по-перше, з відсутністю вміння працювати самостійно (це відзначили 37,5% опитаних викладачів); по-друге невмінням рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру (33,3% опитаних); відсутністю пізнавального інтересу (22,2%).

Труднощі, які виникають у студентів в ході виконання самостійної роботи

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
Відсутні вміння працювати самостійно	9	37,5
Невміння рівномірно розподіляти своє навантаження протягом семестру	8	33,3
Відсутність пізнавального інтересу	7	22,2
Дефіцит часу на самостійну роботу	0	0
Форми та методи організації самостійної роботи, які не мотивують здобувачів до її виконання	0	0

Вищезазначені результати вказують на те, що до вищої школи вступають абітурієнти, в яких не в повній мірі сформовані навички до самостійного навчання і цю глобальну проблему частково можливо вирішувати під час викладання дисципліни «Вступ до спеціальності» та системно у рамках кожної навчальної дисципліни, які викладаються на I курсі.

Відповідаючи на питання «Які методи педагогічного стимулювання самостійної роботи студента, на Вашу думку, є найбільш ефективними?» викладачі найбільший відсоток надали двом методам – зв'язок результатів самостійної роботи з професійною діяльністю (45,8%) та врахування результатів самостійної роботи при підсумковому оцінюванні (37,5%), менш ефективним вважають висока оцінка та цікаве завдання (рис. 2).

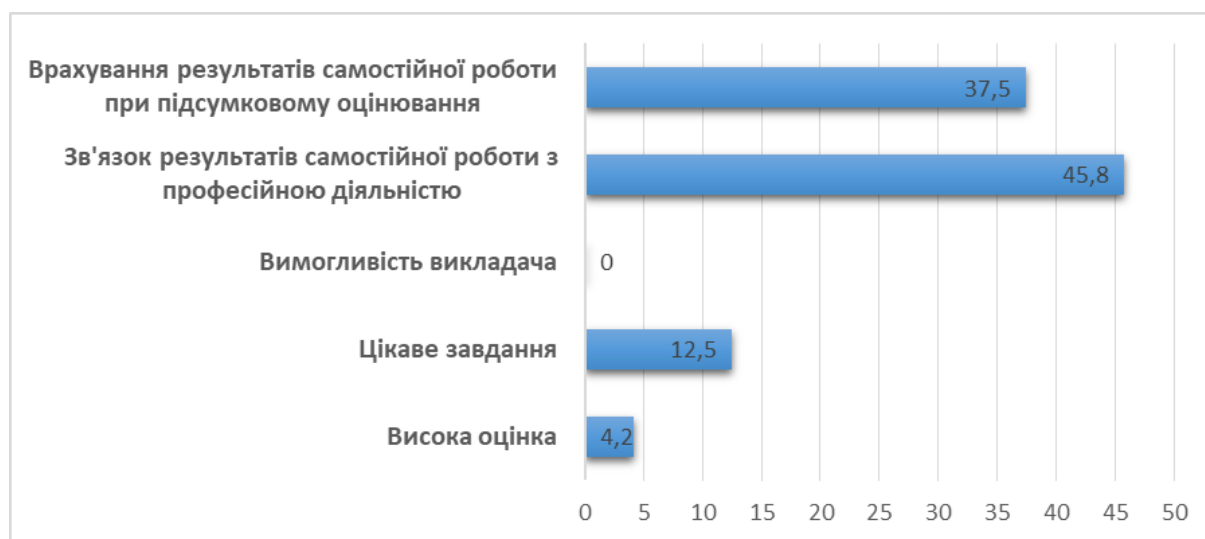

Рис.2. Методи педагогічного стимулювання самостійної роботи студента (у відсотках)

Результати опитування свідчать, що студенти не прагнуть самостійно здобувати знання, більшість студентів зорієнтована на поповнення і поглиблення знань під керівництвом викладача, що необхідно враховувати при мотивації студентів до самостійної роботи й створенні навчально-методичних матеріалів.

З'ясовано, що НПП у виборі форм організації навчання найбільшу перевагу віддають практичним заняттям (50,0%) та тематичній дискусії (41,7%), трохи менше лекції (29,2%). У ранжуванні форм організації занять саме ці форми обрані переважною більшістю НПП (рис. 3)

Спостерігається тенденція до усвідомлення деякими викладачами актуальності використання інноваційних форм занять – як-от: занять з елементами ділової/рольової гри (8,3%), навчального тренінгу (8,3%), «круглого столу» (4,2%) та інших, які активізують самостійну діяльність студентів.

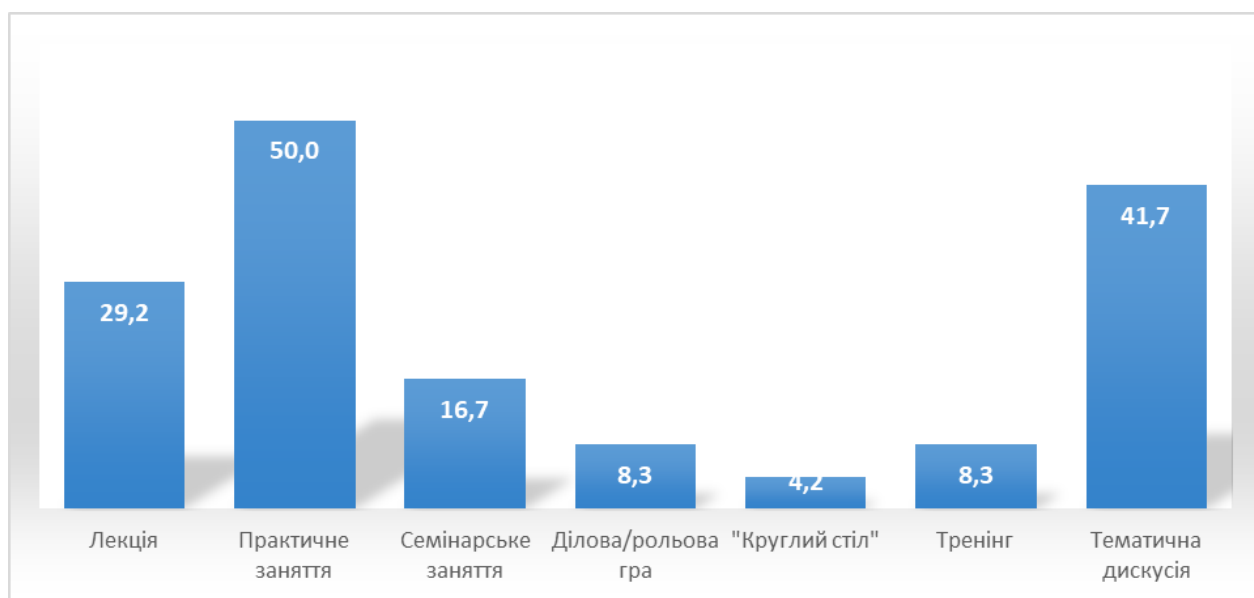

Рис.3. Популярні види навчальних занять НПП (у відсотках)

При цьому більшість респондентів усвідомлюють важливість активізації звичних форм організації навчання засобами активного й інтерактивного навчання.

Позитивним моментом є те, що 95,8% респондентів вільні у виборі форм та методів навчання, які відповідають принципам академічної свободи.

Це спонукає продовжити систему підвищення викладацької майстерності в університеті з відповідної тематики, мотивувати викладачів урізноманітнювати навчальні заняття з метою активізації співпраці зі студентами.

Науково-педагогічним працівникам була надана можливість оцінити рівень задоволеності умовами забезпеченості якості освітнього процесу за шкалою від 1 (низький рівень) до 5 (високий рівень) (табл. 5).

За результатами опитування виведено середні оцінки рівня задоволеності різними сферами освітнього процесу. Для прийняття управлінських рішень варто звернути увагу не лише на зведену середню оцінку, а й на її складові, тобто оцінку по кожному параметру.

Наразі науково-педагогічні працівники високо оцінили доступність інформації (середній бал 4,58), рівень організації освітнього процесу (4,29) та умови підвищення кваліфікації (4,25).

Таблиця 5

Рівень задоволеності НПП умовами забезпеченості якості освітнього процесу

Перелік факторів	Кількість отриманих відповідей					Середня оцінка
	«1»	«2»	«3»	«4»	«5»	
Задоволеність управлінням діяльністю ЗВО	0	2	1	2	6	3,96
Задоволеність організацією освітнього процесу	0	0	1	6	4	4,29
Задоволеність роботою структурних підрозділів ЗВО	0	0	2	4	5	4,04
Задоволеність доступністю інформації	0	0	1	3	7	4,58
Задоволеність умовами праці	0	1	1	4	5	4,04
Задоволеність умовами підвищення кваліфікації	0	0	1	3	7	4,25
Задоволеність психологічним кліматом	1	0	2	3	5	3,88

На запитання «Вкажіть, які методи організації освітнього процесу Ви застосовуєте для покращення якості освіти?» було надано наступні відповіді (табл. 6).

Таблиця 6

Методи організації освітнього процесу для покращення якості освіти

Перелік методів	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Володію сучасною методологією і методикою досліджень у галузі вищої освіти	9	37,5
Застосовую різні способи подачі матеріалу, де це доречно	16	66,7
Впроваджую нові інноваційні технології навчання, у тому числі ІКТ	6	25,0
Використовую в освітньому процесі фундаментальні знання, досягнення сучасної науки, постійно оновлюю зміст навчальних дисциплін	17	70,8
Формую освітнє середовище, яке сприяє пізнавальній активності студентів, навчанню на основі досліджень	11	45,8
Організую дослідницькі групи з актуальних проблем науки, беру участь у національних та міжнародних проектах	4	16,7
Реалізую основні форми інтернаціоналізації вищої освіти (мобільність студентів і викладачів, впроваджую зарубіжний досвід у практику, тощо)	3	12,5

1	2	3
Створюю електронні навчальні ресурси	11	45,8
Володію технологіями управління самостійною діяльністю студентів	3	12,5
Вважаю інтерактивну взаємодію зі студентами найбільш продуктивною в освітньому процесі, організовує групову та колективну проектну діяльність	6	25,0
Застосовую різні технології моніторингу освітніх результатів, здійснюю їх корекцію	5	20,8

Дані свідчать, що більшість опитаних науково-педагогічних працівників (70,8%) використовують фундаментальні знання, постійно оновлюючи зміст дисциплін, урізноманітнюють способи подачі навчального матеріалу (66,7%). Майже половина опитаних НПП стимулюють пізнавальну активність студентів (45,8%), у тому числі шляхом створення електронних навчальних курсів (45,8%). Близько третини респондентів (37,5%) володіють сучасними методологіями досліджень.

Переважає більшість (70,8%) опитуваних науково-педагогічних працівників кафедр зазначили, що бажають і надалі підвищувати свій рівень особистісно-професійного розвитку шляхом врахування різноманітних форм та можливості на місцевому, регіональному, всеукраїнському й міжнародному рівні (табл. 7).

Таблиця 7

Шляхи покращення особистісно-професійного розвитку НПП

Перелік напрямків	Кількість отриманих відповідей	Відсоток
Так, враховую різноманітні форми та можливості на місцевому, регіональному, всеукраїнському й міжнародному рівні	17	70,8
Так, на основі консультування з фахівцями (ІППО, консультаційних центрів, тощо)	6	25,0
Ні, здійснюю відповідно до вимог освітнього законодавства або рекомендацій вищих управлінських органів освіти	1	4,2

Позитивним моментом в забезпеченні якості освіти університету і кафедр зокрема, що кожний викладач певним чином залучений до формальних процесів внутрішнього забезпечення якості освіти (рис.4).

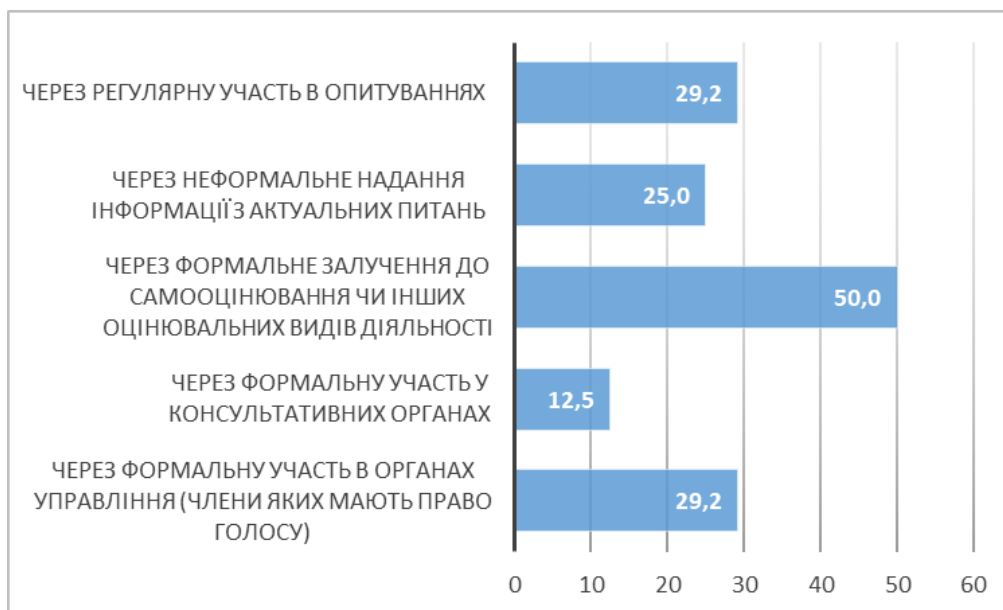

Рис.4. Залучення НПП до формальних процесів внутрішнього забезпечення якості освіти (у відсотках)

Дані свідчать, що 70,8% викладачів кафедри підтверджують, що зміст освітніх програм та навчальних планів оцінюються на регулярній основі (рис. 5).

Рис.5. Оцінювання змісту освітніх програм та навчальних планів (у відсотках)

Більша частина опитуваних (79,2%) залучаються до формулювання цілей та програмних результатів освітніх програм шляхом участі у обговоренні на засіданні кафедри за участю членів проектної групи з розробки освітньої програми, інша частина викладачів (20,8%) входять у склад проектної групи, відповідальної за формування освітніх програм.

На переконання всіх викладачів кафедри залучення до освітнього процесу вже працюючих фахівців і працевластців є необхідним. Це дає змогу виявити певні недоліки у наданні освітніх послуг вищою школою, а також стимулює майбутніх

фахівців до якісної навчальної діяльності та самовдосконалення. 100% опитуваних вважають залучення професіоналів-практиків, експертів та представників роботодавців до викладання та організації освітнього процесу необхідною складовою організації освітнього процесу.

Університет популяризує академічну доброчесність та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності (рис. 6).

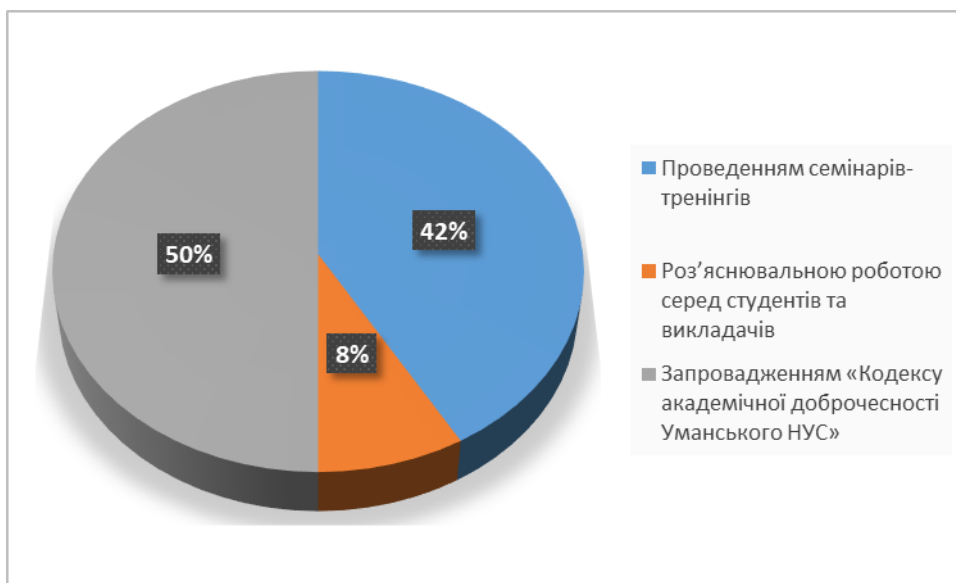

Рис.6. Популяризація академічної доброчесності (у відсотках)

Таким чином, 100% опитаних НППІ ознайомлені з принципами академічної доброчесності.

Викладачі мають не тільки самі дотримуватися академічної доброчесності, але і вчити студентів її принципам і контролювати дотримання.

Найбільш часто серед проявів академічної недоброчесності опитані науково-педагогічні працівники зустрічаються зі списуванням (45,8%) та необ'єктивним оцінюванням (25,0%) (рис. 7).

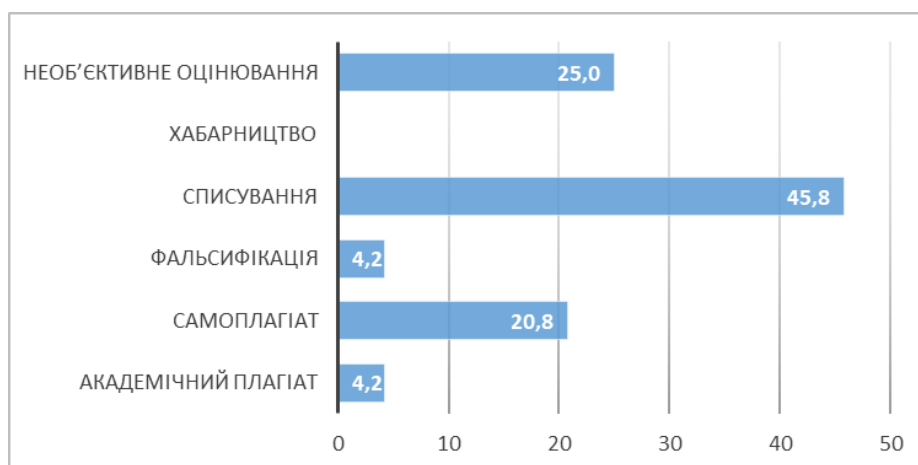

Рис. 7. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися? (у відсотках)

Серед запропонованих санкцій щодо викладачів, які допускають подібні порушення і щодо яких доведено академічну недоброчесність, 66,7% вважають, що найбільш доцільною є «Догана», по 12,5% відповідно – «Позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади» та «Відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання», серед інших санкцій був один варіант «Роз'яснення причини» (рис. 8).

Рис. 8. З якими проявами академічної недоброчесності Ви стикалися? (у відсотках)

Висновки та рекомендації

Узагальнюючи результати опитування науково-педагогічних працівників, можна констатувати, що з метою удосконалення змісту, організації та якості освітнього процесу рекомендується вжити наступних заходів:

1. Проводити опитування науково-педагогічних працівників щодо відповідності організації освітнього процесу їх очікуванням щорічно. Відстежувати позитивну динаміку та виявляти недоліки з метою вжиття своєчасних заходів.

2. Форми і методи навчання та викладання потребують удосконалення та приведення їх відповідність до кожного освітнього компоненту для забезпечення якості освіти. Активізувати проведення навчальних семінарів (тренінгів), майстер-класів, воркшопів для НПП щодо застосування сучасних форм та методів навчання студентів з залученням кваліфікованих тренерів та практичних працівників. При виборі методів та форм навчання враховувати індивідуальні особливості студента, застосовувати ефективні способи розвитку та оцінювання компетентностей з метою досягнення бажаних результатів навчання. Викладачам, при формуванні освітніх програм слід враховувати думку студентів щодо визначення форм, методів навчання, організації освітнього процесу.

3. У викладацькій діяльності більше практикувати сучасні активні форми роботи, адже критичне мислення є важливим критерієм ефективності організації

навчання, тому жива дискусія зі студентами, мозковий штурм, рольові ігри, дебати/ вікторини, квести сприяють його формуванню у студентів.

4. При перегляді освітньо-професійних програм розглянути можливість щодо збільшення аудиторних годин з викладачем (практичних занять) з дисциплін професійної підготовки здобувачів та з залученням до освітнього процесу вже працюючих фахівців і працедавців.

5. Система оцінювання повинна бути побудована таким чином, щоб спонукати майбутнього фахівця до самостійного пошуку у навчанні.

6. Науково-педагогічним працівникам рекомендовано систематично використовувати дистанційні курси як один з форматів подання інформації здобувачам вищої освіти.

7. Проаналізувати стан та оснащення навчальних аудиторій. Запланувати процес оновлення та переоснащення аудиторій за потреби.

8. Розглянути можливості організації та участі науково-педагогічних працівників у міжнародній чи міжуніверситетській мобільності.

9. Розглянути можливості підвищення кваліфікації та професійного росту викладачів шляхом організації курсів (безоплатно, за рахунок коштів Державного бюджету України або з пільговою оплатою для штатних працівників університету).

Завідувач відділу
моніторингу якості освіти

О.С. Фротер